

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
po leta 1 „ 60 „
četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v škofjsk.
poslopju (Bischofhof).
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spro-
jemajo. —
Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Vabilo na naročbo.

Za „Slov. Gospodarja“ plačajo deležniki tiskovnega društva celo leto **5 fl.**, naročniki celo leto **3 fl.**, pol leta **1 fl. 60 kr.**, četrt leta **80 kr.**

Naročnina se nam naj blagovoljno po poštnih nakaznicah še ta mesec pošlje, da vemo, koliko naj prve številke tiskati damo. — Napisi se naj zapišejo razločno in kdor je nov naročnik, naj to pristavi, dosedANJI pa naj na nakaznico prilepijo tiskan napis.

Prva številka v novem letu še se pošlje vsem dosedanjim naročnikom, druga pa le tistim, ki se do ta čas naročijo.

Opravništvu „Slov. Gospodarja“.

Veseli in žalostni dogodki v l. 1877.

Zopet je eno leto v večnost zginilo. Nikdar ga ne bo nazaj. Leto 1877. smo preteklosti izročili z vsem, kar se je v njem veselega in žalostnega na svetu zgodilo. Marsičesar tega se bodo ljudje še dolgo spominjali. Najznamenitše dogodke hočemo pa sedaj ob koncu leta še enkrat povzeti in svojim čestitim čitateljem v spomin pozvati. Prvi človek na svetu so namestnik Sina božjega, sv. oče Pij IX. Ta slavni cerkveni knez so letos stopili v 86. leto svoje starosti in obhajali 50letnico svojega škofovanja. Veliko tisoč vernikov iz vseh 5 delov sveta prišlo jim je čestitat, tudi iz naše škofije bilo je več romarjev. Nedavno so Pij IX. precej zboleli, a sedaj je zopet boljše. Papež so letos doživeli veselje, da je na Kitajskem in v Braziliji preganjanje katoličanov prenehalo, v Šotlandiji se osnovalo nadškofijstvo in na Dunaju se obhajal sijajn shod avstrijskih katoličanov. V naši škofiji se je vršilo več blagonosnih misijonov in pozidalo se je veliko poslopje za dijaško semenišče v Mariboru. Družba sv. Mohora obhajala je svojo 25letnico. Na Koroškem so usmiljeni bratje v št. Vidu odprli velikansko bolenišnico in v Ljubljani se je pričela orglarska šola. Nemila smrt je pokosila mnogo služebnikov božjih, med temi več kar-

dinalov, škofe Ketteler-ja, Vitezica in Vahala; v naši škofiji je umrlo 9 mešnikov, med njimi starosta vseh kaplanov č. g. Ferlan in prvi ptujski prošt preč. g. dr. Vošnjak. Zatirovan katoličanov na Nemškem, Švicarskem, Italijanskem in Ruskem ni čisto nič prenehalo.

V političnem oziru je to leto večidel vse pri starem ostalo, če izvzamemo par dogodkov n. pr. da so v Severni Ameriki po hudi volilni praski dobili republikanca Hayes-a za predsednika velike ljudovlade, da je angleška stara kraljica si pridjala naslov cesarice indijske, in da so Turki sultana Murada kot bolehavca odstavili in jegovega brata Hamida II. posadili na prestol carigradskih sultanov. Na Francoskem je umrl bivši predsednik republike 80letni Thiers. Pri nas v Avstriji se nadejanja niso spolnila tistim, ki so mislili, da se bo dualizem razbil in da bo prišlo do sprave med avstrijskimi deželami in narodi. Nemški ustavaki in Magjari še ne pustijo gospodstva iz rok, izpuliti jim ga nihče ni voljen ali ni kos. Sicer nove nagodbe niso sklenili, jo pa gotovo bodo drugo leto. Tudi kupčijske pogodbe z sosednimi državami so začasno podaljšali. Čehi, Slovenci, Rumuni, Hrvatje in Srbi z nemškimi konservativci vred moramo zopet svoja sreca z potrpljenjem tolažiti in čakati, dokler se liberalno ustavoverstvo in magjarsko gospodstvo ne zdela samo. To storimo tem laglje, ker nam vreš raznih polomov ali „krahov“ itak že naznanja bližanje zaželjene dobé, da bo zopet boljše v mileni nam Avstriji. Slovence je to leto velika politična nesreča dohitela, na Kranjskem smo pri volitvah propali in zgubili narodno večino v deželnem zboru. Pri srenjskih volitvah na Štajerskem smo pa še precej dobro vojskovali se; mnogo nemčurskih predstavnikov smo raz županskih stolov potegnili n. pr. g. Seidla v Kamci, in na nje posadili odlične narodnjake. To je dobro znamenje za prihodnje volitve v deželni zbor, na katere smo se že letos bili tu pa tam pripravljali. Enako vrlo narodno obnašali so se pri volitvah Slovenci okoli Trsta, med tem ko so koroški Slovenci žalostno zhegani

in politično rahli, kar se je pri dopolnilni volitvi za državni zbor v Celovcu le preveč prikazalo na den. Korošcem je treba političnega tednika, kakoršen je na primer naš „Slov. Gospodar“. Kar je pa v narodnem oziru za nas Slovence velika tolažba in posebno zadostenje trudu narodnjakov, to je nekako duševno gibanje, katero se začinja lotiti naših prekmurskih bratov na Ogorskem. Zaželi so segati po knjigah in časnikih slovenskih, ki so na Štajerskem razširjeni; tudi se je našel med njimi domač pisatelj in izdavatelj posebnega lističa: Prijatelj. Ta pisatelj je g. Augustič Imre in kaže vendarle domoljubno srce za svoje zapuščene in še v verskih zadevah na katoličane in kalvince razklane rojake. Začel je tudi izdajati knjige za narodno šolo. To je jako vrlo in veselo; škoda le, da je g. Imre magjaro- in turkoljub in tako najvažniši dogodek letošnjega leta ogleduje skozi magjarske in turkoljubive očale.

Prvi in največji dogodek l. 1877. je pa boj, katerega je ruski car Aleksander II. začel za osvobodjenje kristijanov zoper turškega sultana. Dne 24. aprila so ruski junaki prestopili mejo, 6. junija prekorali Donav, in potem zaseli Trnovo, Šipko, Nikopolje, Osman-pašo zajeli v Plevni in stojijo sedaj ob Balkanu, da podpirani od Rumunov in Srbov turško gnjusobo pobrišejo iz Evrope, turškim kristijanom, ubogim slovanskim bratom, pa 50letni jarem krute sužnosti zlomijo in pomorejo do svobode. Vsak dobrohoten Slovan, vsak pameten kristijan, vsak odkritosrčen človekoljub se mora tega veseliti in se radovati, da živi v dobi, za katere se vršijo tako znameniti dogodki. Leto 1877. je zlomilo turško silo, l. 1878. bo zmago le dovršilo in torej ostane l. 1877. neizbrisljivo v zgodovini slovanstva, krščanstva in vsega človeštva. Zemljam od mohamedanskega prokletstva zadetim zasvetila se je l. 1877. sicer neizmerno krvava a tem slavnija zarija boljše bodočnosti, blagonosnije osode, krščanske omike! Gledé gospodarstvenih razmer bilo je l. 1877. veliko boljše od l. 1876. Ozimine so se dobro obnásle, tudi jarine niso bile siabe, kder jih ni mraz in toča poškodila, le sadja in vina je bilo veliko menje, kakor se je sploh nadejalo. Dežela štajerska je po izkazih ministerstva pridelala 5,295.398 meter-skih centov zrnja, 6,836.863 mtc. slame, 4,735.879 korenja, repe in krompirja, 11,146.342 mtc. sena in otave, 414.118 hektolitrov vina in 298.678 mtc. sadovja. Ljudje bi bili zadovoljni, ko bi ne bili do nosa zadolženi in z raznimi davki in plačili preobloženi, ko bi obrt in kupčija živahna bila, kakor nekdanj itd. Naposled omenimo še osode „Slov. Gosp.“ v l. 1877. Čeravno je kmetskim ljudem, katerim je ta list v prvi vrsti namenjen, huda bila za denarje, se je vendar število naročnikov pomnožilo do 1700 prejemnikov. List bil je 1krat od okrajnega glavarja Seederja konfisciran, toda urednika tožiti državni pravdnik ni hotel ali ni mogel. Pač pa je g. Seidl se nad njega spravi-

vil, toda naposled je mu srce upalo in je tožbo sam rad vzel nazaj. „Slov. Gosp.“ bode torej zopet enako marljivo v novem letu 1878 slovensko ljudi stvo podučeval in dramil ter vstrajno stal na stran-sv. katoliške Cerkve, mile Avstrije in slovenskega naroda. Vsem prijateljem, dopisateljem in podpor-nikom izreka prisrčno zahvalo ter želi vsem vrlim Slovencem veselo novo leto!

Gospodarske stvari.

O zavarovanju proti ognju.

(Svojim krajanom na razmišljanje spisal Jožef Žitek, profesor v Ptuj.)

Vse opravičene žalbe na dragočo vzajemne zavarovalnice in na odračunavanje ali „dolgrganje“ dovoljeno je izreči in spregovoriti pri občnem zboru, ki se vsako leto okoli binkošti v Gradec zazove. Tam imate tudi priliko vse predložiti, kaj in kako bi v tem oziru po vašem spoznavanju bolje in pravičneje bilo. Zakaj pa tega ne storite? Po § 78 pravil pripusti namreč oskabištvu vzajemne zavarovalnice vsakemu okraju, tedaj tudi gornjeradgorskemu, pravico izbrati si odbor, in ta bi se za gornjeradgorski okraj g. Floisu pridodal. Ta odbor, v kateri se vsaki sme izvoliti, ki je najmanje za 1000 fl. zavarovan, ima po § 94 pravico na zavarovalnične troške odposlati v Gradec k občnemu zboru zvedenega moža, ki sme tam želje in žalbe svojega okraja priobčevati. Nikdor vam ni nasproti, izbrati si v ta odbor možev iz svoje sredine, do katerih imate popolno zaupanje. Zakaj pa si takih ne izvolite? Jaz med vami njih nekoliko poznam, kateri ob času volitev vse žile napenjajo, da se zberejo za kake „forstande“ ali „obmane“ ali konči za „vünštite“, zakaj pa se oni tudi te časti ne lotijo? Res je, v žep pri tem nič nebi smuknilo. Vendar je v tem grmu zavec? Ali tudi pri „piteldohtariji“ se včasih slab „tringlet“ speča. Orehovčani trdijo še tudi to, da bodo domači velikaši in velikoposestniki „pauernferajnsko“ zavarovalnico z svojim pristopom in še vrh tega z denarjem podpomagali. To je pa prazna slama; kajti: grofi Warmbrand, d'Avernas, Stubenberg, vojvod de la Gracia, samostani Admont in Rein, gg. Pihl, Hempel, Dellec, Mai in drugi so že pri vzajemnoj zavarovani. Posebno se zanašajo na grofa Wurmbranda in viteza Hempelna, koja sta v početku, ko še je okrajno zastopništvo to reč v rokah imelo, podvzetju precej naklonjena bila. Ali tudi onadva sta se predomislila in Špirkovemu iztuhtanju hrbet obrnola. Iz zanesljivega izvora vem, da je grof Wurmbrand nekoliko dni potem, ko mu je škedenj pogorel, h komisarju vzajemne zavarovalnice g. Floisu se podal in zaželel, naj mu vsa poslopja, kojih ima okoli 70, na novo pregleda, preceni in zavaruje. In to

se je že tudi storilo. G. vitez Hempel pa ima svoje pokretnosti pri gračkoj zavarovane za 8243 fl. poslopja pa za zdaj za 1480 fl. in je pred kratkim g. Floisu rekel, da bo še tudi z onimi poslopji, z kojimi je do zdaj pri Trstinskoj, ko tam rok preteče, k vzajemnoj prestopil. Mnogo in mnogo dalo bi še se o tem pisati. Postavim: kako mi je pred nekimi tedni nevoljeval kaj razumen in pošten kmet rekoč: „vedno si moramo biti v strahu zaradi ognja . . . ; naš B. bi nikoli ne pogorel, ko bi ne bil tako visoko zavarovan . . . ; boljše reči si je že par dni poprej v klet „rešil““. Tak te ali! Res prav žalostno za poštene in nedolžne sosede! Že dolgo let niste kaj posebno dobrega imeli; slabo so vam njive in gorice rodile. Mraz, deževje, suša, povodenj, toča, velike dače in različne druge nevolje so vas obiskovale in vas nekako nečejo zapustiti. V trudu in potu svojega obraza pospravljene pridelke prisiljeni ste bili mnogokrat po takoj ceni prodati, kakor se je kupcu zazdelo. Pri vsem vašem napiranjju ni se dalo tako gospodariti, kakor v prešnjih letih in morali ste se v dolge zakopati. Oh, koliko stotin in tisoč so vam brezsrčni oderuhi požrli! Za srečnega še se je imel vsak, ki je le mogel od kake hranilnice denarje na posodo dobiti. Taka pomoč se vam je skazala še najbolj kristijanska. Polovica kmetov, morebiti še več, vas je tej ali onej hranilnici zadolženih, ali pa bi od hranilnic radi kaj na posodo imeli. Kakor znate, mora vsak, ki hoče iz bodi si ktere koli hranilnice penoze dobiti, svoja poslopja proti ognju zavarovana imeti in sicer pri takih zavarovalnicah, za ktere se zna, da so v dobri koži, kako na pr. medsebojna vzajemna zavarovalna banka „Slavija“ v Pragi, koje pregled računov za l. 1876 je „Slov. Gosp.“ 4. oktobra kot prilogo svojim naročnikom prinesel, in v letošnji številki 48. priporočena tržaška zavarovalna družba „Riunione adriatica di sicurtà“. Najlože pa dobi iz hranilnic kaj na posodo ta, ki je pri vzajemnoj gračkoj zavarovan. Nekatere hranilnice naravnoč zahtevajo zavarovanje pri vzajemnoj gračkoj. Kaj pa bo se zgodilo, če bo hotel kak dolžnik od gračke ali druge kake dobro podkrmeljene zavarovalnice odstopiti in k „pauernferajnskoj“ pristopiti? Na to si vsak leško sam odgovor da. Kaj pa bo se onemu reklo, ki bo prišel v hranilnico z prošnjo in rekel: jaz sem zavarovan pri „pauernferajnskoj“? Odgovor: Posvetili bodo njemu v Orehovce ali v Negovo ali h kakemu drugemu velikemu preroku, gder bo se pač takrat „pauernferajnska“ kasa nahajala.

To sem vam hotel, dragi rojaki! razložiti in mislim, da mi se ne bode zamerilo, če je vzmes gde koga kaj doletelo. Na poseb nikomur več ne bom k vzajemnoj gračkoj „kcoj rata“ in tudi ne od orehovske „dol gučal“. Sodite sami in dobro prevdarite vse, kar sem vam razložil; če pa še bi kdo kaj več potrebnega rad zvedel, naj me pisмено zapita; odgovoril mu bom, kolikor mi v tem

zvedenost in odmerjeno vreme dopušča. Ostanite zdravi pa zvesti domovini in veri. Želim vam vsem poprek srečno novo leto.

Kompost ali mešani gnoj.

III. Brž ko se po daljšem ležanju v kompostnem kupu vrenje zapazi, kar se navadno v nekterih mesecih zgodi, tako je treba celi kup premetati, kar se pa ne sme nikdar prezgodaj storiti, ker se sicer trohnenje moti. Premetavanje komposta ima namreč ta namen, da se tvarine hitreje razkrojivajo, ker se tako razne tvarine, ki so poprej plastoma druga na drugi ležale, med seboj prebrodijo, pomešajo in vzrahljajo. Pri premetavanju se mešanec od jednega konca proti drugemu v celo tankih plasteh navpično odbada. Prst, ki od kupa pada, se v majhni daljavi, morda tako daleč kakor se z lopato zložno vreči more, na nov kup zmeče v podobi poprejšnjega. Ločene plasti prsti in gnoja, kakor so poprej v starem kupu druga na drugi ležali, se sedaj pozgubé, ker se po premetanju vsi deli tesno med seboj pomešajo. Ljudje, ki toto delo opravljajo, se morajo prej dobro podučiti v njem, da prst, ki je prej spodaj bila, na vzgor in na strani spravijo, ona prst pa, ki je prej zgoraj bila, se mora spodaj na dno podelati. Treba je sploh paziti, da delavci posamezne dele tudi prav med seboj pomešajo, ne pa da bi prst na prst in gnoj na gnoj in druge tvarine na druge tvarine prišle. Pri tem premetanju se tudi mali kompostni kupi, kakor je že prej omenjeno bilo, če so razne tvarine že dosti sprhnele, premečejo in z velikim kupom pomešajo. Kdor tako kompost nareja in z njim ravna, bode gotovo dober vspeh od svojega truda imel.

Ko je novi kompostni kup narejen, se mu tudi na vrhu žleb potegne. Dobro je tudi celi kup iz nova v prst zagnoti. Po tem premetanju se kup večkrat z gnojnico polije in po pol leta zopet premeče in ravno na tisti način, kakor prvokrat. Ko je kompost po jedno- ali dveletnem ležanju gođen postal t. j. če so se tvarine tako razsedle in razkrojile, da se more z njim že gnojiti, se daljno polivanje opusti in more se razvoziti. „Goden“ imenujemo kompost takrat, če so vsi njegovi gnojivni delki tako sprhneli, da se njihov izvir več ne da spoznati, če se suha prst lahko v prah zdrobiti more in se vsa množina lahko drobiti pusti. Poraba kompostnega gnoja, predno je leta staro, ni dobra, boljše je vedno ga dalj časa pustiti, da se dobro obleži.

Najbolj se kompost rabi za pognojenje travnikov in senokoš. Korist, ktero daje travnikom, je res velika. Jednako vspešno se z njim gnoje njive, na kterih se živinska krma prideluje. Mnogokrat ga pa rabijo tudi za druge poljske sadeže na bolj lahki kakor težki zemlji. Pri razvažanju se kompost v male kupe razvozi in zdrobljen ob suhem vremenu jednako merno raztrosi. Če ga po raztrošenju nekoliko rahel dež porosi, je prav

dobro, ker se tako rozkrojljivi deli v zemljo sprejejo in gnoj svojo moč pokazati more. Če se kompost ne rabi kot poglavni gnoj, ampak če se z njim njiva gnoji, se kompost z brano povlači ali pa plitvo podorje.

To so tedaj glavni navodi, kako kompost narejati in z njim ravnati. Naj bi se naši kmetovavci tega prekristnega gnojiva bolj poprijemali. Korist bodo imeli in veselje veliko!

Krmo za govejo živino rezati in z vrelo vodo pariti je živini in gospodarju na korist.

M. Slaba krma: kakor je slama, pleve, slabo seno itd. sploh krma, ki nima dosti redivnih snovi v sebi in ki jo živina le nerada je, se za živino dosti vžitnejša napravi, če se na drobno zreže, v posebne truge natlači in z vrelo vodo dobro popari. Živina tako pripravljeno krmo bolj rada je, nje manje potrebuje, ker to, kar sne, vse prebavi in telesu v korist spreobrne in tudi več in boljšega mleka po taki krmi ima. Mleko je namreč po poparjeni krmi bolj mastno. Toraj kmetovavci, ki nimate preveč krme, rezite jo pridno in potem parite in dobro bode vaši živini.

Dopisi.

Iz Maribora. Naši mestni očetje so v svoji „Mariboržanki“ objavili proračun za l. 1878. Ta proračun je zanimiv, ker nam zopet kaže, kako novošegno, tako zvano liberalno, gospodarstvo brez narejanja dolgov nikder ne shaja. Pred kratkimi leti je Maribor imel samo premoženje, sedaj pa je zadolžen za celih 359.476 fl. Največji dolg mu je naložila nova realka, ker je za stavljenje velikanske šolske palače mesto dalo 100.000 fl. Vrh tega se je mesto še zavezalo, da za nakupovanje knjig, šolske sprave vsako leto realki izroči po 3000 fl. kar točno znaša obresti od 60.000 fl. Če še pomislimo, da realki doplačuje vsako leto po 2000 fl. dežela štajerska, država pa 19.345 fl. in torej stane davkeplacilce po 24.345 fl. tedaj moramo priznati, da so žrtve za to učilnico precej znatne, samo ravnatelj ima 2575 fl. letne plače. Gimnazija stane 22.000 fl. in učiteljsko pripravnišče 20.000 fl. Vsi mestni dohodki znašajo 51.485 fl. (štantnina aje 6000 fl.), stroški 97.402 fl. Pomanjkljiv 45.916 fl. bočejo z tem pokriti, da bodo 5% naložili na indirektni davek (meso, vino, pivo itd. 83.333 1/3 fl.) ter tako dobili 12.500 fl. potem 25% na direktno dačo (zemljo, hiše 97.500 fl.), kar jim bo dalo 24.375 fl. in naposled 2% na najemščino (460.000 fl. plačujejo vsi, ki imajo stanovanja v Mariboru v najem) ter nabrali 9200 fl. Mariborsko mesto ima torej 32% doklade že samo za srenjske potrebe!

Iz mariborske okolice. Lani je več Kamčanov v „Slov. Gosp.“ očitno vprašalo svojega bivšega učitelja g. Kocmuta, je li prejel plačilo, katero je

g. Seidl po srenjah pobral? G. Kocmut je potem tudi javno odgovoril, da plačila ni prejel, čeravno je mnogo toževal pri raznih gosposkah. No, sedaj se je reč tako zamotala! L. 1863. je g. Kocmut zapustil Kamco tako, da so mu všolane srenje bile dolžne na zaostali šolnini: Kamca 31 fl. 52 1/2 kr., Brestenica 18 fl. 97 1/2 kr., Šober 3 fl. 30 kr., Jelovec 15 fl. 85 kr., Rožpah 6 fl. 77 1/2 kr. skup 76 fl. 42 1/2 kr. To je bil eden dolg, drugi pa je znašal, tudi pri šolnini, 298 fl. 84 1/2 kr. Ker g. Seidl tirjatve učiteljeve ni hotel priznati in plačati, se je ta pritožil najprvle pri mariborski gosposki. Ta mu je dala prav. Toda g. Seidl je v imenu srenj rekurs poslal k c. k. namestniji v Gradec. Namestnija je z odločbo 14. jun. 1874. učiteljevo pravico tudi priznala in potrdila. Zoper to odločbo je pa g. Seidl še le čez 3 leta rekuriral do ministra na Dunaju. Letos 30. aprila 1877. je pa ministerstvo g. Seidlov rekurs zavrlo, ker je bil neopravičen in itak prepozno vložen. Namestnija v Gradcu je ministersko odločbo poslala g. Seederju, c. k. okrajnemu glavarju v Mariboru, 22. maja 1877. G. Seeder je potem 19. nov. 1877. pozval vse dotične srenjske pred stojnike kamške fare in g. Kocmuta na 12. dec. predsebe, da dolžno poplačajo in se zastran plačila pogodijo; 76 fl. 42 1/2 kr. so morali takoj plačati, ker je g. Seeder zlasti Kamci žugal, da bo srenjske dohodke sekvestriral, zastran 298 fl. so se pa pogodili tako, da je g. Kocmut 1/2 leta obljubil čakati. Vsi pozvani srenjski predstojniki so trdili, da so g. Seidlu vse že davno plačali, kar so g. Kocmutu bili dolžni. Če je to resnično, potem bodo morali drugič v žep segniti, prve denarje pa pri g. Seidlu ali v srenjski kasi v Kamci poiskati. Več „Slov. Gosp.“ tukaj ne pové, sicer mu g. Seidl k sedanjima dvema tožbama še tretjo naloži. — Desna roka g. Seidla v Kamci, g. Ratej, je umrl 45 let star; nemškutarjem se je zopet 1 steber podrl!

Iz Brežic. Naši ljudje dolgo niso hotli verovati, da bo svobodno trganje in razkosovanje gruntov imelo hude nasledke. Mnogi so še močno veseli bili te nove svobode. Rekli so: „grunt je moj in smem delati z njim, kakor hočem; kdo mi ima pravico to braniti in svobodno razpolaganje z imetjem krajšati?“ Tako so rekli in se vrlo posluževali nove svobode samim sebi in celemu kmetskemu stanu na škodo in pogin. Tega se zlasti lahko prepričamo v našem okraju. Posestva kmetiskih tukajšnjih ljudi so že itak zvečinom majhna, čemur so prejšnji grajščaki bili krivi. Ali sedaj so začeli še te majhne kose drobiti. Gosposka pri gruntnih knjigah dela skoro obvladati ne more, kmetje lahko premejo za beraško palico, slednji delež imetja pa poberó eksekucije itd. Zgodilo se že je, da so kmetje v davkarijo prosit prišli, naj jih kot posestnike zbrizejo, in da so potem kajžo in neobdelano majhno posestvice zapustili. Naha-jajo se že med nami posestva brez gospodarjev. Nedavno so tako zapuščeno posestvo, ki je bilo

37 fl. zaostale dače dolžno, za 20 fl. cenili in ga bodo težko za 10 fl. prodali. Kmetski ljudje kot stan propadajo, in strašno naglo in obče obožavajo, kar zopet za narod slovenski in za vse cesarstvo brez nemilih nasledkov biti ne more.

Od Velike nedelje. Komenda nemških vitezev napravi vsako leto javno dražbo svojih vin iz ljutomerskih goric. Dražba se je navadno vršila meseca decembra, letos pa je bila 8. nov. Došlo je precej kupcev. Više 200 polovnjakov se je z posodo vred izklicavalo in do 10 polovnjakov vse prodalo in sicer po 109—117 fl. štrtinjak, kojih vsaki je bil po 100 fl. prvič izklican. Denarji so se morali takoj položiti, vino pa v 8 dnevih odpeljati proti 50 kr. kletnine za 1 štrtinjak. Temersko vino se je najbolj drago prodalo, namreč po 126 fl. Z vspehom dražbe smemo zadovoljni biti.

Iz Piljšanja. (Misijon) so tukaj obhajali čč. oo. lazaristi iz Celja od 30. nov. do 9. dec. Kakor po drugod, tudi tukaj niso praznim stenam govorili: marveč od vseh strani se je krščanskega ljudstva toliko zbiralo, da smejo domača duhovščina zlasti pa ponižni misijonarji veseli biti. Kar je misijon skrivaj dobrega storil, vé le Bog; tega pa, kar se vidi, je mnogo; „Slov. Gosp.“ pa naj tudi le eno poroči: Učeni, bogati in pobožni prebivalci nekega bližnjega tržiča so neki enoglasno sklenili, si koj po novem letu priskrbeti sv. misijon za celih 14 dni; in mesto že dovolj vdomačenih čč. oo. lazaristov se bodo obrnili do še bolj neznanih oo. jezuitov. To je res veselo in vse hvale in pomenbe vredno; ljubi Bog pa naj blagoslovi imenitno početje!

Upajmo, da jim duhovna in deželna gosposka to nedolžno željo rade izpolnite; že zavolj tega, da ne bodo sodili o misijonih, kakor dete o vinu. Eden, ki ima dobro srce.

Iz Škal. V štev. 50. „Slov. Gosp.“ objavljeni dopis naklonil je meni, kot dozdevnemu dopisniku, od tukajšnjega g. učitelja Martina Matekoviča list, ki je poln psovok, kakoršnih, slobodno rečem, še nobeden čč. bralcev „Slov. Gosp.“ slišal ni. Tirjam, da odločno potrdite, da jaz še nikedar, niti stavka ne, nisem pisal v „Slov. Gosp.“, torej tudi omenjenega dopisa ne. — Kot duhovnik dajam besedo, da tudi indirektno z onim dopisom nisem imel nič opraviti. Psovalen list pa predložim v kratkem slav. c. k. deželnemu šolskemu svetu v razsodbo, sme li učitelj kaplana in kateheta brez najmanjšega povoda v zapечатnem listu, zavoljo kterega je sodba pri sodnji nemogoča, zavratno psovati, kakor mu drago, je li kaplan učitelju napsroti „vogelfrei“? Cizej, kaplan.

Dostavek uredništva. Č. g. Cizej ni pisatelj g. Matekoviču nepovoljnega dopisa, ampak nek kmet, čigar rokopis hranimo. Tudi uredniku je nek „Alpinuš“ poslal nezaslišano nesramen in žaljiv list. Brž ko se prepričamo, da ga je pravi Alpinuš spisal, objavimo njegovo ime in bomo zoper njega postopali, kakor si je zaslužil!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Očetje dualizma so res Avstrijo tako daleč spravili, da v zunanjih zadevah nemoremo biti prav ne krop ne voda. Tega prekrivati ne more nihče več, najmanje pa liberalni listi; ti so nekaj časa hrabro rohneli na Ruse, potem na Rumune, naposled na Srbe in se jim hudo grozili, češ da dobijo boj z Avstrijo, če se ganejo zoper Turke, toda brž ko se je boj začel, so vsakokrat utihnili in sedaj tirjajo, da se Avstrija še niti ne zmezi, zlasti naj ne misli na zasedenje Bosnije in Hercegovine; še celó vojsko hočejo imeti zmanjšano in sklepajo v ta namen v Gradcu in Dunaju prošnje do ministrov itd. Gospodje liberalci pravijo, da nas vojna preveč stane; no, res je, vojna je draga, ali neborožani sredi Evrope biti ne moremo; tudi ni vojna, ki nas uničuje, ampak drage liberalne naprave, oderuštvo, železniške podpore itd. Tega se vé liberalci ne bo šel natikat, ker bi se sicer njegovo gospodstvo, upirajoče se na umetno sestavljene volilne rede in denar, kmalu podrlo. Vrh tega navdaja pa avstrijske domoljube to prepričanje, da, čeravno se je liberalcem mnogo dovolilo, avstrijsko vojno moč oslabiti jim ne bo pripuščeno; tukaj si utegnejo sami vrat zaviti. — Bivši ptujski deželni poslanec in predsednik višje deželne sodnije v Gradcu pl. Waser imenovan je od cesarja za dosmrtnega uda gosposke državne zbornice. Državni zbor je odložen do 20. januarja. Zboroval je zaporedom 107 dni, a nove nagodbe z Ogersko ni dognal. — Na Dunaju so delavci cele spodnje Avstrije hotli sklicati zbor, da bi se o načrtu nove obrtnijske postave posvetovali; vlada jim je zborovanje prepovedala. — Magjarski pisatelj Vrhovaj, ki je pri nedavni rabuki v Budimpeštu tako drzno ljudi ščuval zoper ministra Andrassy-ja, je sedaj od sodnije bil ugrabljen in zaprt.

Vnanje države. Ruski car se je kot slavni dobitnik Plevne iz bojišča vrnil domov na Rusko, povsod z neizmernim navdušenjem sprejet. Ko mu je starešinstvo mesta Petrograda prišlo čestitat, spregovoril je car pomenljive besede: „veseli me, da sem zopet med vami, posebno sedaj ko sem dobil zadostenje pri Plevni in ko so moji otroci toliko slavnega dognali; toda še veliko, veliko imamo opraviti. Naj nam Bog pomaga sveto delo srečno dokončati.“ To ne kaže na mir, ampak na resno nadaljevanje boja. — Pruski minister Bismark je prevažanje avstrijsko-ogerske moke čez Nemčijo v Belgijo in Angleško prepovedal na državnih železnicah; zopet znamenje, kakov prijatelj da je Avstriji od naših liberalcev hvalisani Bismark. — Francoski republikanci se pokorijo Bismarku in so v Berlin poslali novega poslanca, ki je temu dovoljen. — Italijanski ministri so odstopili; Italijani hočejo vsaj po smrti sedanjega kralja ustanoviti republiko, kakoršna je na Francoskem. — Angleži bodo svoj državni zbor sklicali 17. jan. pr. l. in sklenoli posojilo 200 mili-

jonov za vojniške priprave. — Grški poslanci so 11 milijonov dovolili tudi za orožanje dežele. — Vstaši na otoku Kandiji so skoro vse Turke pregnali in sestavljajo sedaj začasno vlado. Srbski knez Milan je 13. dec. dal turško zastavo v Belgradu iz nad trdnjave vzeti in novo srbsko belo — modro — rudečo slovansko bojo razviti v očitno znamenje, da je Srbija svobodna in neodvisna od Turčije. Turkoljube je to hudo spekle.

Vojaska za svobodo turških kristijanov.

Leto 1877. nima zastoj dveh 77, podobnih sekiricama ali sabljama; neizmerno krvavo je bilo. Rusi štejejo 76.000 mož, ki so jim umrli, zboleli ali ranjeni zapustili bojišče, Rumuni so gotovo zgubili svojih 20.000, Črnogorci 5000, tedaj skup čez 100.000 ljudi, denarjev se je potrošilo okoli 1200 milijonov rubljev t. j. 1800 milijonov goldinarjev; res grozno velike žrtve! Toda zmaga je na ruski strani; više 100.000 Turkov je mrtvih, 80.000 vovljenih, 1000 kanonov itd. zaplenjenih, skoro vsa Bolgarija in Armenija vzeta, Turčija na smrt zadeta. Od Plevne, čije vzetje bomo brž v novem letu natančnije in po najzanimivših dopisih razložili, so Rusi in Rumuni svoje armade že napotili na vse strani in Turki so začeli povsod zapuščati dosedanja svoja selišča in bežijo proti Aziji pred vojsko Sulejmanovo, ki hiti čez Balkan v Adrianopol. Tudi pred Srbi bežijo Turki proti Sofiji in Solunu. Med tem ko se ruske čete iz nova razstavljajo, marširajo Srbi erno naprej. Lešjanin in knez Milan sta Niš obkolila po mali praski z Turkom pri Četini, Mramorju, Komrenu. Ker je ob enem Markovič vzel Babino glavo in z naskokom Ak. Palanko, kder je 3 Kruppove kanone zaplenil, je Niš, veliko turško mesto in trdnjava, od druge Turčije popolnem odrezana; sedaj mečejo Srbi že bombe v Niš, ki se jim bo bržčas kmalu udal, ker je samo 5000 turških rednih vojakov v njem. Horvatovič je prišel v Adlijo in do klanca sv. Nikola, kder je Turka iztirjal in se z Rusi združil. Ob Donavi imajo Turki sedaj samo Vidin, Ruščuk in Silistrijo v svoji oblasti. Vidin bodo oblegali Rumuni in Srbi, Ruščuk general in sedaj grof Todleben, Silistrijo pa Cimerman. Srbski general Nikolič je prodrl proti Sjenici in vzel Turkom močno Kladnico, toda 5 črevljev visoki sneg brani prodiranje do Črnogorcev, z katerimi bi se rad združil, da bi tako zvezo Bosnije z ostalo Turčijo pretrgal. Gurko stoji mirno pri Orhaniji, veliki knez Nikola je še v Plevni, se bo pa skoro podal v Selvi, general Skobeljev dela tir čez Balkan pri Trojanu. Železnico od Sistova do Trnove delajo neprestano vkljub hudej zimi, in strašnej burji, ki je zlasti na Ramunskem naredila velikanske zamete, železnice in steze zaprla; tudi je začel led po Donavu iti in je most pri Brajli odtrgal. Da se misliti, koliko trpijo ubogi vojaki in živina. Od Osmanovih 44.000 v Plevni ugrabljenih Turkov je že 8000 zmrznilo, ker jih

Rusi nimajo z ničem hitro obleči; zima je pa grozna, po — 18° pod lednikom. Sultan v Carigradu sedaj nabira novih vojakov in jih pošilja v Sofijo in Adrianopol, kder se hoče še enkrat z Rusi poskusiti. Sulejman je že došel v Carigrad. V Armeniji ovira tudi sneg in mraz urno nadaljevanje vojske; vendar so Rusi te dni vzeli turško trdnjavo Ardanuč in se okoli Erzeruma pomeknili v tamošnjo močno obljudeno ravan ob Evfratu in so tako Erzerum precej trdno že obkolili in Muktarjeve konjenike zapodili v mesto nazaj. Črnogorci so 25. dec. Turke pri Bojani hudo stopli, jim vzeli mnogo ljudi, živeža, streljiva in požgali 2 ladiji. Sploh l. 1877. je Turčiji vsekalo smrtne rane ter bo zavolj njih l. 1878. bržej ko ne — umrla. Jutrove dežele pa zadobijo novo, krščansko lice in življenje!

Za poduk in kratek čas.

Časništvo katoliško.

Vabilni oklic avstrijskih katoličanov k shodu na Dunaj je med drugim omenil, da se je mnogih ljudi lotila tolika pogubna zmešnjava v mišljenju, da so nesposobni postali resnico ločiti od zmote, pravico od krivice, dobro od hudega; da so zato najsvetejše koristi človeštva v nevarnosti in da se tem pretečim nevarnostim mora v okom priti. Vzrok tej zmešnjavi pa so v prvi vrsti slabi časniki, novine ali „cajtinge“ in drugi slabi spisi. Mi namreč živimo v dobi, v kateri vse čita in vse piše. Čim več pa se piše in čita, tim menje se misli in tim bolje se lenoba v mišljenju razširja. Časniki, ki vsak den pridejo čitatelju v roke, zanj mislijo in sodijo ter ga rešijo truda, da bi moral sam pre-mišljevat. On si prisvoji misli in pojme, ktere v časniku najde in če vedno slabe časnike bere, mora biti kmalu poln njihovega slabega duha. Razumi se samo ob sebi, da enak upliv na dobro stran imajo dobri časniki. Če tedaj hočemo katoličani pravi krščanski red zopet vpeljati in ga obraniti, moramo laži-liberalnemu časništvu nasproti postaviti katoliško časništvo ter v njem učiti in širiti prave in dobre pojmove o državi in cerkvi, o šoli in družini in o njih medsebojnih razmerah; moramo krepko zagovarjati pravo svobodo nasproti samovolji in vseoblasti državinej; moramo moralnemu strupu, ki se vsak den množini ljudstva ponuja, vsak den nasproti postaviti lek zoper ta strup. Z ozirom na to so res tudi katoličani pri shodu na Dunaju katoliško časništvo zaznamvali kot pglavitno posvetno orožje, z katerim se ima resnica in pravica vojskovati zoper laž in hinavstvo. Vneti katoličani so sicer že od nekdanj teh misli. Ne le papež in škofje, tudi skušeni in goreči dušni pastirje so že očitno povdarjali, da katoliški listi na vsako stran katoliško reč zdatno

pospešujejo in da je zato vsakega katoličana sveta dolžnost jih po mogočnosti podpirati. Katoliško resnico z spisi zagovarjati in širiti, to je bilo vedno potrebno, samo da v različnih časih na različne načine: v začetku z apostolskimi listi, poznej z velikimi apologetičnimi spisi cerkvenih očakov, zdaj z dobrimi časniki ali knjižicami. Ko bi sv. Paul sedaj živel, izdajal bi katoliške novine, djal je letos umrl škof Ketteler. Ravno iz te potrebe, katoliško resnico zagovarjati, se je pri nas v Avstriji pred kakimi desetimi leti ustanovilo katoliško časništvo in, kakor skušnja kaže, z dobrim uspehom, kajti kder sedaj izhajajo dobro uredovani katoliški listi, tam še najdemo tudi zanesljivih katoliških značajev. Uspeh bi bil gotovo veliko večji, ko bi katoliških listov bilo toliko, kakor liberalnih in ko bi imeli toliko podpore gmotne in duševne.

Kolikor je bilo mogoče določiti, izhaja zdaj v Avstriji po priliki 85 kat. listov, med temi vsak den 9, vsak teden 18, drugi pa po enkrat ali dvakrat na mesec. Deset jih isključljivo obdeluje znanost in umetnost. Naročnikov imajo ti listi do 120.000, in sicer dnevnik 20.000, in tedniki 75.000. Dnevniko čitajo duhovniki in nekaj plemenitašev, tednike pa katoliški kmetje. Tako imenovani srednji stan ali „purgerji“ so skoro izključljivo naročniki liberalnih listov. Priznati se mora, da so ti listi po raznih krajih že veliko storili in še storijo, vendar ko bi katoličani imeli kak velik list, ki bi v zvezi z manjšimi listi z tisto veljavo, kakoršno imajo veliki časniki, razpravljaj po kat. načelih vse Avstrijane zadevajoča vprašanja, politična in narodna, bi še lahko več storili. Katoliški shod je priznal potrebo takega časnika in izrekel željo, naj se kmalu ustanovi ali kateri obstoječih za takega povzdigne. Dunajski „Vaterland“ streže tej želji še najbolj izvrstno. Kat. časništvo na čelu z takim velikim listom je podobno dobro uredjenej vojski, ki vspešno stopa nasproti mnogoštevilnemu liberalnemu časništvu. Zdaj obstoječi kat. listi v Avstriji so hvala Bogu v kljub tolikim državopravnim razlikam in različnim potrebam, deželskim političnim in narodnim, popolnoma edini; kajti vsi stojijo na podlagi krščanstva in vse veže kat. vera. To je nasproti liberalnemu časništvu vesela prikazen in srčno je želeli, da vedno tako ostane. Vendar poleg te vesele prikazni zapazimo tudi nekatere žalostne. Žalostno je namreč, da je skoro povsod katoliško časništvo v gmotnem oziru na slabih nogah in da tu in tam nima tudi v duševnem oziru zadosti podpore. Kako bi se dalo v tem pomagati? Pred vsem je treba potrpljivosti. Rim se ni v enem dnevu sezidal. Tudi liberalni listi so od začetku z dolgovi delali, ali ker so bili potrpljivi in vstrajni, stojijo zdaj na trdnih nogah, kakor bi tudi naši listi že stali, ko bi jih vsaj kakih 20 let poprej ustanovili. Potrpljenje nam je toliko boljše priporočati, ker pri tem kratkem času, kar kat. listi obstojijo, se nam kaže že

vesela znamenja. Večina listov ima že precejšnjo število stalnih naročnikov; nekteri dobivajo že tudi dosti inseratov, in če se gospodarske razmere zboljšajo, dobili bodo jih še več; nasprotniki že tudi spoznajo njihovo imenitnost. Z tem pa so že premagane prve težave in je položen potreben temelj njihovemu ostanku. Če še k temu pride zadostna duševna podpora, bede se v gmotnem oziru stan naših listov že sam ob sebi poboljšal; kajti dušne hrane čitatelji potrebujejo in čim boljša se jim ponuja, tim več rajši za njo žrtvujejo. Duševna podpora pa je dvojna: priporočevanje in dopisovanje. Kder se list od veljavnih mož priporoča, in od koder ima mičnih dopisov, tam se tudi vedno naročniki množijo. Če se namreč iz različnih krajev ondošnje potrebe, želje ali dogodbe, katerih urednik ne more vedeti, naznanijo, se ljudje začnejo za list zanimati in si ga naročijo. Manj ali več na tak način lahko vsakdo list podpira, če le pisati zna.

Zraven tega še je opomniti, da bi kat. listi hitro gmotno na boljšem bili, ko bi se časniški kolek odstranil. Pri „Slov. Gosp.“, stane ta kolek 800 fl. na leto, in duševno bi se jim jako pomagalo, ko bi jim kat. možje, ki so v višjih službah, tako na roko šli, kakor liberalnim njihovi možje. Do sedaj se je vendar kat. časništvo skoro izključljivo moralo zanašati na podporo duhovnikov. Poleg redno izhajajočih časnikov izdajajo naši nasprotniki še tudi mnogo drugih spisov in knjižic, v katerih navadno tako razpravljajo vprašanja kat. vero zadevajoča, da katoliškemu ljudstvu njegovo vero pačijo ali čisto iz srca trgajo. Nasproti temu je naša dolžnost, kat. ljudstvu dajati take spise in knjižice v roke, po katerih bodo v svoji sv. veri vtrjeni in vsake krive vere ovarovani. Katoličani imamo, hvala Bogu, tudi že take družbe, ki z združenimi močmi gorej omenjeni namen izvršujejo. Ponosni smemo biti Slovenci, da se je naša družba sv. Mohora na Dunaju imenovala na prvem mestu kot največje in najprvo enako društvo v celi Avstriji. Nemci imajo več takih družeb, ktere navadno imenujejo „tiskovna društva“, in izdajajo časničke ali knjižice. Po teh je osnovano tudi naše kat. tiskovno društvo v Mariboru, ter izdaja „Slov. Gospodarja“, čigar XI. tečaja 52. številka se je dnes tiskala za 1700 prejemnikov. Tudi vsem tistim, ki so kaj storili za ustanovljenje takih družeb in ki jih še sedaj podpirajo, je shod katoličanov izrekel svoje priznanje ter jih spodbujal, da stanoviti in zvesti tudi naprej ostanejo. To priznanje in ta pohvala najimenitnejših katoličanov, zbranih iz vseh delov Avstrije, je gotovo dosedanje delavce pri kat. časništvu in jihove podpiratelje močno okrepilo in spodbudilo k novemu delu in novim žrtvam; upamo pa tudi, da je marsikterega nemarnega ali lenega zdramilo in nagnilo stopiti v vrsto borilcev za pravico in resnico.

„Za pravico in resnico trdno stati
Hoč' mo tudi mi, da bode Slava naša mati“.

Smešničar 52. Ko so lani pri volitvah Slo-
 venci mariborskega, št. lenartskega in bistrškega
 okraja z svojim kandidatom, g. dr. Radajem, sijajno
 zmagali, je to naše nemčurje hudo grizlo. V nekej
 slovenskej gostilnici blizu Maribora se je eden iz-
 med njih hotel znositi nad Slovenci, je pa bil pri
 vsakej besedi pobit, potlačen in zasmehovan. Na-
 posled je same jeze ves slinav postal in v svoji
 togoti spregovoril strašne pa tudi smešne besede:
 „rajši bi videl hudiča, kakor pa slovenskega
 vraga!“ Taka je nemčurska jeza!

Razne stvari.

(G. Seidl) toži „Slov. Gosp.“ zarad v vodnega
 članka v 35. šte. in zarad dopisa v „Vaterlandu“
 šte. 245. ter zopet trdi, da smo o njem poročali
 krivo, izmišljeno in mu zločinska dejanja očitali.
 Ali tožba mu bo zopet zapstoj. Resnico mu bode-
 mo dokazali deloma celó z sodnijskimi zapisniki, ka-
 tere je g. Brandstetter, znani Seidlov prijatelj,
 prepisati dal in v Maribor poslal takó, da sedaj
 uredniku „Slov. Gosp.“ služijo v obrambo. Svetu
 še neznane reči smo zvedeli. Pravda bo jako za-
 nimiva, Slovincem gotovo v veliko zadostenje!

(Mariborska čitalnica) ima 31. dec. popoldne
 ob 4. uri občni zbor. Načrt: poročilo tajnika, de-

narničarja, volitev predsednika, tajnika ob enem
 podpredsednika, denarničarja, 4 odbornikov, 2 na-
 mestnikov, razni predlogi, posebno o preuredbi
 društvenih pravil; potem petje in ples. Predsednik.

(Ubogim Črnogorcem) poslal je č. g. Roprt
 Šuta 3 fl. in č. g. Gregorij Presečnik 2 fl.

(Mozirska čitalnica) bode imela v nedeljo 30.
 dec. občni zbor, poročilo tajnikovo in denarničarja,
 volitev odbora, tombola, besedo in petje. Začetek
 ob 6. zvečer. Vsi udje in rodoljubi so k udeležitvi
 najuljudneje vabljeni. Odbor.

Listič uredništva. Dopisi iz Svičine, Koroškega,
 Ljutomera, Ptujja prihodnjic. G. L. v Ljutomeru, lepa
 hvala, tudi prihodnjic.

Loterijske številke:

V Gradcu 7. decembra 1877: 85, 41, 49, 12, 16.

Na Dunaju " " 86, 26, 63, 34, 52.

Prihodnje srečkanje: 5. januarja 1878.

Vinograd na prodaj

je v Bebrovniku, v Ljutomer-ormuških vinskih go-
 ricah; trsovega nasada je 1 oral v jako dobro
 obdelanem stanju, zraven je še 1 oral njive in
 sadunosnika in viničarija z prešo in kletjo v zemljo.
 Več pové Friderik Gessner v Ormužu (Friedau in
 Untersteiermark). 3—3

Naznanilo.

Podpisano ravnateljstvo daje vsem p. n. društvenikom vljudno na znanje,
 da se vplačevanje društvenine z l. 1878. prične z 1. januarjem 1878. ki se vsaki
 čas pri ravnateljstvenski kasi v lastnej hiši v Gradcu, Sackstrasse Nr. 18/20
 kakor tudi pri vseh distriktnih poverjeništvih ali komisarijatih sprejema.

Ob enem priporočamo oddelek za zavarovanja pregibnih reči ali mobi-
 lara n. pr. raznega pohištva, živine, pridelkov, strojev, zalog vsakovrstnega
 blaga, kakor tudi oni oddelek za zavarovanje zreal proti škodi po ognju ali
 razbitju, ter vabimo k obilnej udeležbi.

Ravnateljstvo

cesarske kraljeve priv. vzajemne zavarovalnice proti ognju (wechselseitige
 Brandschaden Versicherungs-Anstalt)

v Gradcu.

